

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 24 • год. ХСIV • 22 декември 2014 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

**ПОКЛОН,
ВОЙВОДО!**

На стр. 2, 3, 4

И В СЛИВЕН — ПАМЕТНИК НА КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ

Ден преди да се навършат 170 години от рождението на Капитан Петко войвода в Сливен бе открит негов бюст-паметник. За случая в двора на храма „Св. Княз Борис I Покръстител“, където бе поставен паметникът на тракийския герой, се събраха много гости. Самият храм е построен със средства, дарени от тракийци в града и областта. Присъстваха представители на всички тракийски дружества от Сливенска област и гости от Казанлък, на Сливенската митрополия, на общинската организация на Съюза на офицерите и сержантите от резерва и запаса, много граждани.

За тържеството пристигна председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, присъстваха замест-

ник-областната управителка Веска Вълчева, потомка на тракийски българи, и заместник-кметът Румен Андонов.

Новият паметник бе осветен от свещеници от Сливенската митрополия.

Слово, посветено на живота и делото на Капитан Петко войвода и 170 години от рождението на прославения войвода произнесе председателят на тракийското дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен Кирил Киряков. Па-

метникът в града е издигнат по решение на управителния съвет на дружеството. Инициативата на тракийци бе подкрепена от общинското ръководство и Сливенската митрополия, а средствата бяха събрани от тракийци, граждани, фирми и обществени организации - общо дарителите за изграждането на паметника бяха над 150. Имената на всички, съдействали за изграждането на паметника със средства, ще бъдат вписани в специална дарителска книга, която ще се съхранява в храм „Св. Княз Борис I Покръстител“.

Слово произнесе председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, който поздрави тракийци и гражданите на Сливен за родолюбивия жест.

Николай Султанов е скулпторът, чието дело е бюстът на капитан Петко войвода. Той също е дарение. Творецът сподели радостта си от това, че е участвал заедно с още толкова сливенски граждани в осъществяването на едно знаменателно дело. Николай Султанов е предложен за орден „Капитан Петко войвода“ на Съюза на тракийските дружества в България.

В тържеството, на което не попречи дъждът и лошото време, участва и фолклорна група „Тракия“ при дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен.

В ТОДОР КОРУЕВ електронната поща на вестника се получи „приятелска закачка“ от Христинка Стоева: „Изчетох вестника, както винаги, открай докрай, но мисълта ми все ме връща към заглавието на първа страница „Учени будят тракийската памет“. Мили мои, струва ми се, че сте закъснели. Тя не е заспивала, тя е будна. Изпращам ви доказателства, а имам още много и много...“ Доказателството е текстът „Капитан Петко Войвода“, която г-жа Стоева е пунала във фейсбук на 8 декември т.г. и получава поздравления

зийските българи, стогодишнината от чието прогонване отбелязахме тази година. Или да се върнем, година-две назад, когато бяха отбелязани сто години от Балканските войни, сто години от разорението на тракийските българи и 120 години от Илинденско-Преображенското въстание. Будна ли бе тогава държавата или тя премина на едър бод тези годишнини?! Заслуга все пак България да чуе за тях бе не толкова на официалните институции, колкото на учените от БАН и от някои университети, от Тракийския и от Ма-

Тракийската камбана бие

Тодор Корув

за изчерпателната статия не от един и двама. В един от отзивите четем одобрение, че фейсбук има потенциал да разпространява и добри новини и да обединява хората за смислени каузи. И ние от редколегиата на вестник „Тракия“ поздравяваме Христинка Стоева, примерът и може да заразява, ето че социалната мрежа може да служи благородно на тракийската кауза.

И тъй като закачката е приятелска, дължим и приятелски отговор. Вярно е, тракийската памет не е заспала в много от потомците на тракийските бежанци, но колцина са тези, които могат да направят това, което е сторил г-жа Стоева – да разкрият пред другите нещо от „будното“. И ако Капитан Петко войвода е по-известен в обществото, това се дължи от една страна на знаменития сериал на Николай Хайтов, Неделчо Чернев и Димо Коларов със удивителното изпълнение на Васил Михайлов, и от друга – на тракийци, които издигнаха много паметници на легендарния българин из цялата страна и четири извън границите ни, а и не се спирани да популяризират „горския цар“ на Тракия и Родопите. Обаче вече се съмнявам, че сега подрастващите знаят добре кой е Петко войвода. А сега правителството не си мръдна пръста за честванията на 170 годишнината на славния поборник и революционер.

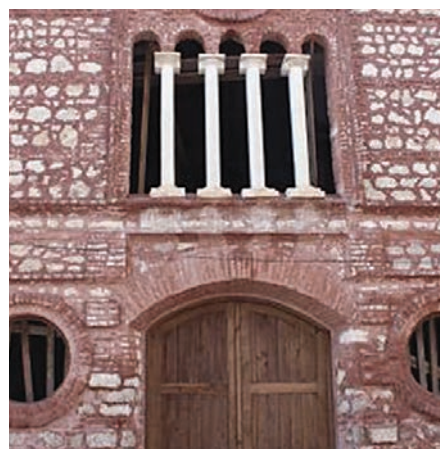
Питаме се, показва ли обществото, че е „будно“ за страданията на малоа-

кедонския научен институт, от СТДБ и някои други патриотични партии и сдружения. Науката и тогава беше тракийската памет, за да отвори очите на обществото. Но то е доста зле със зрението към миналото, а и към настоящето, да не говорим за бъдещето. Голяма част от политиците са заспали за тракийската кауза, напразни бяха опитите да се приеме декларация в парламента, която да осъди геноцида на Османската империя над тракийските българи. За него дори не се учи в училището. Това е първият геноцид през ХХ век, изпреварващ по време арменския, който също не е осъден от нашето демократично Народно събрание. Трябва да се събуди обществената памет и за нерешения въпрос с ограбените частни имоти в Източна Тракия. 90-годишнината от Ангорския договор ни напомня за това. Така че още ще бие нашата тракийска камбана, за да разбуди спящите...

На Бъдни вечер да се помолим и за това. И Честита Нова година!

В ЛОЗЕНГРАД ЩЕ БЪДЕ ВЪЗСТАНОВЕНА БЪЛГАРСКА ЧЕРКВА

Родолюбивата идея на тракийската организация е на път да се осъществи

Реставрирана е само фасадата на черквата

Един от амбициозните проекти на Съюза на тракийските дружества в България е да се възстанови българската черква в Лозенград (Къркларели). Това беше и едно от основните мероприятия, заложени в План-програмата на СТДБ за 2014 г. Затуй преди година представители на Съюза, начело с председателя Красимир Премянов разкриха тази своя идея пред кмета на Къркларели Мехмед Кесимоглу и получиха неговото разбиране и одобрение, както и на областния управител. Тези дни получихме известие, че кметът е обявил окончателно, че има намерение да започне възстановяване на черквата „Св. Никола“. Това той е съобщил на среща с гене-

ралния ни консул в Истанбул Ангел Ангелов. Присъствал е и генералният консул в Одрин Любомир Попов. В Лозенград е имало осем черкви, четири от които гръцки и четири български, три в града и една в тогавашното село, днес квартал Карахъдър („Св.Атанасий“, „Св. Богородица“, „Св.Спиридон“ и „Св.Никола“). Седемте са напълно разрушени и на мястото им са построени нови сгради. Единствено незастроен (и нестопанисван) е имотът, върху който се е издигала черквата „Св. Никола“, намираща на днешния бул. „Ъшклар“ в махала „Хатидже Хатун“ (Коджахъдър).

Продължава на 7-а стр.

ПОКЛОН, ВОЙВОДО!

Признателните тракийци почетоха 170-годишнината от рождението на Капитан Петко Войвода

На 18 декември т.г. паметниците на Капитан Петко войвода в цялата страна потъгнаха в цвета в знак на признателност и почит към великия син на Отечеството. На рождения ден на Капитан Петко войвода пред паметника му в Борисовата градина в столицата се събраха признателни тракийци. От името на централното ръководство кратко слово произнесе Краснодар Беломорски, който цитира думите на поета: „Къде си, Капитане, / в новия надежден век? / Всели на всекиму да бъде / достоен българин – човек!“ и припомни живота на великия син на Тракия, живот – борба за свободата на потиснатите българи и за човешки правдини.

Тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ – Варна заедно с училище „Капитан Петко войвода“ и Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва

тържествено отбелязаха с най-различни прояви

170-та годишнина от рождението на легендарния Капитан Петко войвода-основател на Варненското тракийско дружество, положило началото на тракийската организация в България.

Десетки тракийци, граждани на Варна, представители на ВМС и на местната власт се поклониха пред паметника на Войводата с участието на представителния духов оркестър на ВМС. Отслужена бе и заупокойна молитва от свещеници от Варненската и Великопреславската митрополия. Слово за живота и делото на войводата произнесе Румя-

на Вълчева – председателка на тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ – Варна. В основно училище „Капитан Петко войвода“ в кв. Галата бе открит барелеф на националния герой и в двора на училището бе представена историческа възстановка на боевете на четата на Капитан Петко войвода от ученици от училището и членове на клуб „Миненосец Дръзки“. Празничният ден завърши с тържествен концерт в концертната зала на дом „Тракия“, в който участваха народният хор „Тракия“, фолклорната формация „М. Пушкарлова“, детска фолклорна група, детски танцов състав „Тракийче“, детският театър „Арти“ и солистите Георги Германов, Калина Германова, Катерина Георгиева и Мария Димитрова при тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ – Варна, както и съставите на гимназия „Константин Преславски“ – Варна, които заслужено получиха аплодисментите на публиката.

В Кърджали начело на шествието в чест на националния герой и закрилник на Тракия и Родопите бяха учениците от Професионалната гимназия по електроника и електротехника, носеща неговото име. Под звуците на общинския духов оркестър шествието стигна до булевард „Тракия“ и спря пред паметника на революционера. Тук бяха областният управител Илия Илиев, представители

на тракийското дружество „Димитър Маджаров“, на читалище „Тракия 2009“, граждани, ученици.

Борбата за Тракия е борба и за национално освобождение

безбройни са пътеките, по които е минал нашият войвода, заяви в словото си Йордан Митев, председател на читалище „Тракия 2009“, а директорът на професионалната гимназия по електроника и електротехника Петко Кушлев подчерта, че Петко войвода е пример за младите хора, защото и днес има несправедливост и потиснатост в обществото.

Няколко дни преди това в Дома на културата в града се състоя тържествено събрание по случай 170 години от рождението на Петко войвода. Слово произнесе известният историк Стоян Райчевски,

който насочи вниманието и към друга годишнина – сто години от насилственото прогонване на малоазийските българи. В концертната програма участваха съставите към тракийските дружества и на читалище „Тракия 2009“ – „Тракийски звуци“, „Хоротропци“ и „Звездица“.

В чест на юбилейната годишнина регионалният исторически музей в Търговище и тракийското дружество „Стоян Мавродиев“ организираха изложба. В нея са показани автентични народни облекла, накити и аксесоари, които са използвани при зас-

нимането на телевизионния сериал „Капитан Петко войвода“, разказва директорката на музея Магдалена Жечева. Събирани са от селищата в районите на Гюмюрджина, Софлу, Дедеагач, Доганхисар, Ивайловградско и др. Колекцията е дарена от Студията за игрални филми „Бояна“ на тракийското дружество в с. Светлен, Поповско. От Търговище ни съобщиха също, че в клуба на пенсионера „Капитан Петко войвода“ в града се е състояла първата среща на тракийското дружество след регистрацията му, която естествено е била посветена на Войво-

дата. Кратка мултимедийна програма за подвизите на Петко войвода представила Тоня Любенова, а присъстващите били приветствани от председателката на тракийското дружество „Стоян Мавродиев“ Мария Наиденова и ръководителката на пенсионерския клуб Мария Йовчева.

Пристигат съобщения от цялата страна за прояви, посветени на годишнината. В Асеновград е имало

концерт с участието на фолклорния ансамбъл „Капитан Петко войвода“ и детския ансамбъл „Станимаклийчета“

И тракийското дружество „Димитър Халачев“ в с. Извор, община Бургас, отбелязва юбилейната годишнина с участието на фолклорна група „Иглика“, със слова за поборника и стихове, посветени нему.

Припомняме, че на тази славна годишнина бяха посветени и фолклорният събор „Богородична стъпка“ в Старозагорските минерални бани, националният фолклорен събор „С песните на Тракия“ във Варна и много други събития. Под този знак премина и честването на стогодишнината на тракийското дружество в Казанлък. „Вече 30 години нашето дружество носи името на Капитана, освен това на казанлъчани той е скъп и защото градът ни му дава най-хубавото нещо в неговия живот – съпругата му Рада Кравкова, казва София Парнарова, зам. председателка на дружество „Капитан Петко войвода“.

■ София. Пред паметника на Петко войвода в Борисовата градина

■ Варна. Новооткритият барелеф на Петко войвода в училището в кв. Галата, което носи неговото име

■ Варна. Шапки долу. Поклон!

Моята импресия за Капитана

*Ставай, тръгвай в пътя неизброден
Двата си пищова, сабята вземи,
Тръгвай пак във боя, капитане,
Тръгвай, пак дружина поведи!*

Запее ли народът песен за някого, това не е случайно, а е заявка за безсмъртие, за прекриване във вечността. Капитан Петко войвода отдавна си е осигурил безсмъртието, затова певци песни за него пеят. Тръгнал от бреговете на Егея, от родния Дуганхисар, минал по върховете на Родопите, по полята на Тракия, сражавал се е с героите на Гарибалди за остров Крит, през 1877 г.

държал Мароня като свободна територия, участвал в 110 сражения, получил 33 рани по тялото си, изпитал ужасите на катакомбите на древния Одесос, усетил превратностите на бурния политически живот след освобождението – капитан Петко войвода остава един от символите на българската храброст и мъжество, един от онези, български герои, които символизират идеята за социална справедливост. Той еднакво защитава всички, които изпитват жестокия османски гнет: българи, гърци, евреи, арменци, турци. Затова няма да бъде пресилено ако го наредим в пантеона на българска-

та национална революция заедно с имената на Левски, Ботев, Каблешков, Волов, Бенковски, Хаджи Димитър и други, които се жертваха за свободата и обединението на българската нация.

Не са много личностите в нашата история, за които се разказват толкова легенди, за които се пеят толкова много песни, за които са издигнати толкова много паметници. Не са много и онези, които се радват на всеобща обич и признание. Такава личност е капитан Петко войвода. Хората като него остават завинаги в националната ни памет, защото върху неговата личност по един не-

вероятен начин се проектира националната ни революция и строителството на новата българска държавност. В тези дни, когато отбелязваме 170 години от рождението на Капитан Петко войвода, ние трябва да сведем почтително глава в знак на уважение към паметта на този велик тракиец, на този велик българин и да помним:

*„Духът му над Тракия свети
И с песни го слави народът:
Хайдушкия гроб не търсете
Безсмъртен е Петко войвода.“*

Марин Димов, тракийско дружество „Лазо Лазов“, град Средец

ПЕТКО ВОЙВОДА ВЛЕЗЕ В ЛЕГЕНДАТА И ПРЕКРАЧИ В БЪДЕЩЕТО...

СТАНИСЛАВ СИВРИЕВ

Капитан Петко войвода е роден на 18 декември 1844 г. в източнородопското село Доганхисар. През 1860 година турци заклали брат му Матъо и той хваща гората с чета. Цели седемнадесет години Петко Киряков кръстосва полята и планините на Западна Тракия и името му се превръща в легенда. Следвал е Атинското военно училище, през един от походите на Гарибалди в Италия е командвал малък отряд, участвал е в Критското въстание начело на дружина емигранти. След погрома на въстанието се връща в България, формира чета и продължава борбата. В запазените документи от това време висши турски военни лица са се обръщали към него: „Царю на горите!“ След Одринското примирие през 1878 година Петко предава на руското командване освободената от него Долномаричина низина. Когато пламва бунтът на Хидайет паша, който всъщност е англичанинът Сенклер, Петко се сражава срещу намеренията му да откъсне Родопите от новоосвободена България. През лятото на 1878 година войводата заминава за Петербург с генерал Скобелев по покана на Александър II. Там императорът го награждава с „Георгиевския кръст“ и го удостоява със звание „капитан“. Участвал е в 110 боя и е раняван на 33 места. Целият живот на този необикновен българин е низ от невероятни бойни подвизи.

ПЕЙНИ МИ, ПЕЙНИ, ПЕТКАНО

– Пейни ми, пейни, Петкано,
низ сае гора зелена,
низ сае вода студена.
– Ни мога любе, да пейна,
сае е гора хайдушка –
тува е Петку войвода
с негова верна дружина.
Ни дава пиле да форкне,
камо ли турчин да мине

• Писмо до Петко войвода от управниците на отцепените села

До
главатаря на въстаниците
ПЕТКО ЕФЕНДИ
Широка Лъка

Създатлю Петко ефенди.

Вие сте завзели самоуправно селата Широка Лъка, Чепеларе, Чокъркьой, Савгъше, Богутево, Дряново и др. до точката Карабалхан, които граничат със селата в Шарк-Румели, а именно Оряхово, Хвойно, Павелско и др., както върви линията от горната точка. От запад на изток южната страна от тях линия остава на Османската империя, съгласно Берлинския договор.

Види се, че Вий не сте прочели Берлинския договор.

Понеже имам заповед от висшето си началство да взема въпросните места и да възвора тишината в тях, затова чест имам, създатлю Петко ефенди, да Ви моля да изпразните споменатите села до 24 часа от получаването на настоящето ми писмо, тъй като нашата войска се намиря вече на път.

Вашите едноверици тук в Ахъчелеби ме увериха, че Вие сте били много добър човек и аз напълно вярвам, че Вий ще оставите селата доброволно и не ще се съгласите да се пролива невинна кръв за едни чужди за Вас места.

С нетърпение очаквам добрият Ви писмен отговор по моя пратеник.

Миралай Зия Ефенди
Алай кетиб Хюсеин Ефенди

за прастари четнически времена и войводата Петко капитан. Той все пъшкеше, че по света вече не останали юнаци, заради това щял да настъпи апокалипсисът, който той наричаше кайметъ. Щедро то детско въображение ни изправяше пред ужасите на тоя „кайметъ“, а уйко Тасо подхващаше една дълга история – как Петко слязъл от Гюмюрджински

карлък и край Калайджидере причакал потерята на Тефик бей. Вдигнал тънка пушка, прицелил се във върха на разветия байрак и заедно с изстрела пиринченият полумесец звъннал в прашния път. Тефик бей „метнал“ команда да наведат байрака ниско в знак на покорство и преклонение пред юначеството на Петко, после пратил хора да дирят горския цар из Чобандаг, за да му отдадат почит.

Накрая уйко Тасо подхваща песен с гръцки и български думи, която съм запомнил смътно:

Искам, мари, искам,
искам вулгараки
пу фори калпаки...
(Искам българче, дете
носи калпак...)

И Петко войвода възкръсваше с везена долама, с винчестер и черногорски револвер в пояса. Той се връщаше при нас из сънищата, из тъмнините на миналото с потъмнели от барут скули, с омекнал от беломорския вятър поглед. Гръцките думи на песента подсещаха, че името му се преплита със съдбата на други народи, че стъпките

му са шумели в маслинови гори и ония бледозеленикави храсти из Атика, наречени Пипириес. Те замайват с острия си дъх, а хората разправяха, че били тамянтъ, с който Богородица измолвала покой за душите на грешните. Тогава ни се привиждаха сините далечини на Йонийско море, светнали в очите на войводата, и скалистият бряг на остров Кипрера, от който червеноризците на Гарибалди изпращат доганхисареца с кораб към разбунтуван Крит.

Това бяха непостижими разстояния, далечни земи и легендарни морета, които се приближаваха из дрезгавината на отминалото време като щастлива измислица. Само малката песен, прозвучала под почернелия таван на бабината Стуровичина къща, ни връщаше в действителността: едно нещо, което е станало песен, не е измислица...

Отпосле ми се случи да чуя тази песен в дедагачкото поле – там дето е бродил Петко войвода. равнината отдавна бе напусната от нейните стопани – тъмните български черचेвета бяха замазани със синя боя, но дъхът на земята, прохладният полъх на дъбови гори живееха и тревожеха. Из синия лазур на Егея стремително изникваше сивата грамада на Самотраки –

• Петко войвода

дните бяха изпълнени с пречисто сияние, из полето се носеше жужене на пчели. И ек на пиринчени звънци идеше отнейде, застоял се тук от години. А тревите на Макри стигаха клоните на маслиновите дървета, древен прах сивееше по храстите край изровените пътища около Мароня, птичите песни бяха говор, който ни връщаше нещо от времето на Петко войвода...

Сега ни се струва, че винаги сме били свободни, че не е имало кървави ризи на бунтовници, оцъкленни очи на обесени.

В Родопите още стои камъкът, на който войводата бил стъпил, за да огледа местността преди боя, още стоят къщите, в които е бил неговият щаб; почернели стрехи и врати, дървени стълбища, които скърцат и говорят. Знае се и мястото на Инжекаровското ханче край Проглед, където заседавали пратеници на великите държави – с молив отрязвали от картата живи късове българска земя. Тъй и щели да го режат, но влязъл доганхисарецът с ръка на револвера, за да им каже, че отрязаното боли и кърви, че е страшно, когато ръката на посещения пипне ножа...

Петко войвода е един от ония големи мъже, които навлязоха в легендата, прекрачиха в бъдещето – в нашите и идните дни. За да ни припомнят, че големината на народите се

ПЕТКО ВОЙВОДА
И КАЛЪН ТОМА

Народна песен от с. Широка лъка

Отдолу идат сеймень, леле,
сѝмень, бюлюкбаши,
шерена гайда свирѝха, леле,
гайдана дума думашѝ:
„Нах Мароня щим да идѝм, леле,
нах Калън Тома чорбаджи.“
Ага са тамо отишлѝ, леле,
на порѝ чукат и викат:
– Излѝзѝ, Тому чорбаджѝ, леле,
та си мѝ гостѝ посрещнѝ! –
Не ми излезал Калън Томо, леле,
излезѝ стара бабѝчка.
Пѝтко на баба викашѝ, леле:
– Каде е Томо чорбаджи?
– Нема го, Пѝтку, нема го, леле,
Томо на чѝоркѝ отидѝ
свѝхчица да сѝ запалѝ, леле,
на бога да са помолѝ. –
Кайно си дума думаха, леле,
и Томо си са задаѝ.
Томо на Пѝтка викашѝ, леле:
– Хайде щим, Пѝтку, да идѝм
на вѝсокнѝ кѝошкѝовѝ,
на вѝсокнѝ кѝошѝовѝ, леле,
суроно егнѝ да едем
и руино вино да пием, леле!
Пѝтко на Тома викашѝ:
– Йе ни сом дошѝол, бре Тому, леле,
печено агне да едем
и руино вино да пием, леле,
ами сам дошѝол, бре Тому
бел тѝвтерѝ да дадѝш, леле,
на оганѝ да хи изгорим,
сиромаси да отарѝем, леле.
Пѝк ти щии сас нас да дойдѝш
на вѝсокана планѝна, леле,
големѝ сметѝ да глѝодам.

измерва чрез подвига им по пътя от робство към свобода – измерва се с мъже и революционери като Петко войвода.

...Писателят Станислав Сивриев е автор на книга за Капитан Петко войвода, преди нея е само книгата на Христо Попконстантинов. Историята на Инжекаровското ханче край Проглед според някои автори е легенда, но дори да е така доганхисарецът е имал и други възможности да покаже, „че отрязаното боли и кърви, че е страшно, когато ръката на посещения пипне ножа...“

ПЕТКО ЛЬО, КАПИТАНИНЕ...

И песните за войводата са летопис на неговите подвизи

ТОДОР КОРУЕВ

Пред мен е сборникът с народни песни „Де се е чуло видяло“ – в едно царство два царя...“. В малката книжка Михаил Букурещлиев е събрал народните песни за Капитан Петко войвода – на брой 51, – тракийски и родопски. Интересно е, че някои песни са „смесени“ – дават си среща тракийската и родопската мелодична интонация, явление, което не е проучено от фолклорната наука, може би както Тракия и Родопите не могат да разделят Петко войвода. И тъй като мен ме интересува овчарското у „горския цар“, спирам поглед на:

*Горо льо, горо зелена,
всяка година, горо льо,
гората пълна и равна
със сея вакли овчари,
тая година, горо льо,
гората пълна и равна
със сея млади хайдутини:
под всяко дърво и юнак,
под елха дърво бял чадър,
и под чадъра седеше
Капитан Петко войвода...*

Песента е неотстъпно в традицията на хайдушките

песни: овчарите и хайдутите, обитателите на гората, са отново едни до други. Впрочем съдбата на бъдещия войвода е свързана с овчарството. Едва 14-годишен, е главен овчарче в с. Дуралкьой, Ференска околия, на 16 е овчар аргатин заедно с брат си Матю и братовчед си Вълчо при турския бей Мехмед Кесаджи в с. Бакшибей, където кървава драма ще го накара да избере страшния, но славен път. Така че нищо изненадващо няма в това, че овчарите посрещали войводата със съчувствие и му оказвали подкрепа. Лете овчарите патили най-много от разбойниците, които не ги оставяли на мира. Поддържаните от турското правителство нарочни потери, водени от кърсердари, кърагалари, кърагаси, вместо да гонят хайтите, делили с тях плячката, която взимат от гяурите. Те сновели из българските села и ги обирали, та се превръщали на същи разбойници. И когато дружината на Петко войвода подгонила тия мъчителни на народа, всички въздъхнали облекчително. Мълвата за

юначеството и справедливостта му спечелила много приятели, поддръжници, ятаци и укриватели. И най-много сред овчарите, при които най-често гостувал. В песен от с. Сачанли, Гюмюрджинско, Капитан Петко е при юлдашина си Гоче, който му е изпекъл „карлъчку ягне дебелу“: „Яли са, та са пуспали, / легнали, та са заспали“. „Най-малинкуту уфчарче“ се пробудило, да съобщи на войводата, че срещу него султанът е изпратил войска. Тая песен има и друг вариант, него го няма в сборника на Букурещлиев.

*Капитан Петко отишъл
при Гече, при другаря си,
родопска тежка кехая,
на гости да му гостува.
Яли са холан, тили са
три дена и три ноци.
Га дойде трети по пладне,
едно ми младо овчарче
при Петко ми се приближи
и му хабер донесе:
„Петко льо, капитанине,
отдолу идат, Петко льо,
голяма турска потеря –
петстотин църни манафи.“*

Песента е записана през 1952 г. от сачанлийка, живееща в Кърджали, от краеведа Илко Димитров. Всички сачанлийци твърдят, че е по истински случай. Защо не, щом не една, а няколко песни е „измислил“ народът. Петко бил с малка дружина от 10–12 души, но решил да даде отпор на потерята. Обърнал се към кехаята: „Ти, Гече, изведи стадото навътре в балкана, а аз ще направя засада при Превала и ще ги върна назад.“ Четата се насочила към мястото на засадата, а с тях и четирима овчари. Петко заповядал, докато той не даде сигнал с изстрел, никой да не стреля. Когато турската потеря се приближила, войводата се прицелил в командира ѝ, който бил яхнал червен кон. Още с първия изстрел го повалил на земята. След него загърмели и четниците му. Турците разбрали, че са в капан, и побягнали назад. Четниците ги преследвали известно време, а после се върнали при своя ятак овчаря Гече. Поблагодарили му за гостоприемството и се разделили. В една песен овчарят юлдашин на Петко войвода е Гочо, а в другата е Гече, вероятно това е едно и също лице, записано различно, тъй като в Сачанли се произнася Гъчо.

В друга песен, записана в с. Гледка, сега квартал на Кърджали, овчарят Киро, разпуснал стадото си, бил хванат и вързан. „Отде го

зачу млад Петко, / та си пушката нарами, / та си при Кире отиде. / Развъртя се млад Петко, / та си Кире отърва / ут тия пусти гаджале.“

Повечето от песните увековечават подвизите на народния закрилник (в най-много варианти е историята с издайника Калън Томо), но има и песни, посветени на разправата с неговите ятаци и укриватели. Овчарят Радой признава с гордост пред гюмюрджинските аяни:

*„... снощи бе Петко
при мене,
с негова тайфъ голяма,
онкиши другари,
дебела овца пекали,
и са моабет правили.“
Отде си Радой хванаха,
назад му ръки вързаха,
та го в Гюмюрджина
откараха,
в гюмюрджинското
хапузанае.*

След три години в тъмницата Радой се разболява и умира. И тази песен също не е „измислена“, а е по истински случай, ятакът на Петко войвода е Радой Парлаков от Сачанли.

Ала най-много песни са свързани с убийството на брат му Матю и братовчед му Вълчо, „и двамината главени, главени и неоженени“. „Бастисали ги“ на деня на черквата в Доганхисар „Св. Богородица“. Те били овчари при Мехмед Кесаджи в село Бакшибей, той ги задържал до среднощ да му свирят с кавали, сигурно умишлено, за да ги причакат в тъмното на пътя за Доганхисар няколко главорези, които, след като се окървяват, ги хвърлят във водите на Марица. За всичко това се разказва в песните, народният певец е запечатал тази кървава драма, но в една е добавил нещо:

*– Петко льо, сине ти мой,
и Станко още по-малък,
бейовете да напуснете,
на бейове да отмъстите,
в зелена гора влезнете,
млади войводи станете,
на турци да отмъстите,
за своя брат Матя хубави.*

Това е завещанието на майката. И дори да е само в песента, Петко още на 17 години започва да го изпълнява – тайно придумва свои другари да оставят ралата и овчарските геги и за късо време убийците на Матя и Вълча били наказани с „най-грозна смърт“. Били седмица „голобради хайдамаки“, които излезли на Гергьовден през 1861 г. Дружината му после расте. Разбойничест-

вата по Гюмюрджинско, Димотишко и Ференско бяха докарани до отчаяние не малцина овчари, които търсеха случай за отмъщение. Такива момчета на драго сърце приемаха Петковите предложения да излязат по горите и да уверят турците, че не само те могат да носят оръжие, че не само те могат да угнетяват, че не само те могат майки да разплакват – пише Христо Попконстантинов, който казвал, че от самия Петко е чул това, що е написал. И най-малкият Петков брат Стайко (това е името на брат му) също изпълнява майчината заръка от песента – умира като войвода. Убит е от башибозук в Родопите. Местността, където е загинал, се нарича Стайковата ливада.

Овчарите давали подслон, гошавали Петко и дружината и ги пазели, но и той ги закрилял, не искал те да страдат заради него. Каймакамият в Енос научил, че Петко войвода е в Чендър, и тъй като подозирал, че овчарите от планината Чендърдая го приютяват и хранят, а те били доганхисарци, наредил да ги докарат под

стража и затворят. Петко се облякъл като селянин и с товар дърва на магаре отишъл в града. Намерил къщата на каймакамина и когато слугинята го попитала какво иска, той казал, че носи дърва за началника, но искал да му каже нещо, тъй като е беден и няма пари дори за арзувал. Пуснали селянина при каймакамина, който веднага го попитал какво желае. „Да освободиш овчарите, които са в затвора.“ Каймакамият скочил: „Кой си ти, та искаш да освободи затворниците?“ Петко повдигнал дрехата си и под нея лъснал патрондашът му: „Аз съм Петко, когото ти търсиш!“ Каймакамият тогава заявил, че каквото иска, ще го направи. Петко излязъл от стаята, врътнал ключа отвън, оставил магарето в двора, халал да е на каймакамина, и се измъкнал. На другия ден всички те доганхисарски овчари от Чендър били пуснати и повече никога българи в Еноска кааза не били затваряни. Тази история е по-малко известна от другите подвизи на войводата, но и тя е не по-малко легендарна.

ДЕ СЕ Е ЧУДО ВИДЯЛО

във едно царство, два господаря – в Стамбул султан царува, в Мароня – Петко войвода и неговата дружина. Султан хабер проводи на паша и на везири, дано си Петко познаят в сарая да го изпратят. – Де да е Петко да дойде, везирин ще го направи. Да си ми Петко подмамат в Стамбул да го заведат при царя служба да служи. Той си на царя думаше: – Мене ми стига царството дето ме тачи народа.

Заплакало е пиленце, хем плаче, пиле, нарежда. Отдолу са се задали три чуми, три огнени, гдето минат, все косят. Старите с ножа сечеха, децана с коне тъпчеха, млади робини караха. Робини Бога молеха: – Къде е Петко войвода с негова вярна дружина от турци да ни отърве! Още си дума думаха Капитан Петко дофтася с негова верна дружина та си робини отърва.

Песен на Костадин Лапавичев от Асеновград. Първи фестивал „Песни за капитан Петко войвода“, Галата-Варна, 1999 г. Записал и М. Букурещлиев

Петко войвода е комай единственият български хайдутин, надживял религиозните и народностни различия, затова стърчи току-речи сам в тази кървава епоха- един своеобразен рицар на своето време, посветил всичките свои сили в защита на бедните, които му се отплащат с обич.

Николай Хайтов

Капитан Петко войвода стана моя човешка и творческа съдба. моята и на хиляди българи мярка за българщина, за справедливост, за вяра, за чест, за достойнство... На мен се падна сладкото бреме да нося народната любов и гняв. Българинът и сега продължава да мери всеки ден животът си с войводските мерки. И търси в съвременните водачи качества, станали пример за цял народ, и страда когато не ги открие... Търси своя войвода. Дано го намери.

Васил Михайлов

Отново е Рождество Христово! Денят, когато Бог се роди! Когато всяко благочестиво сърце е изпълнено с радост без граници. И с любов.

Когато във всеки благочестив дом звучи пак и пак „Родило се Боже чедо...“. Защото Бог се ражда пак и пак, за да напомня на човешките, че има мечти, по-големи от жаждата за пари и власт. Че има топло огнище, до което можеш да се прислониш от ураганите и превратностите на живота. Че има любящи сърца, до които можеш да се прислониш от злочестина и мъка. Че има сигурни рамена, на които можеш да се опреш, когато си утеснен и нападнат от неприятел. Че има крепка десница, която да те вдига, когато си паднал, и да те връща в правия път, когато си съгрешил.

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО!

Родило се Боже чедо... Родило се Христос! Той, Който понесе нашите страдания и понесе нашите грехове, за да покаже пътя на всекиго от нас! А пътят на всеки човек е кръстен и минава през Голгота. Ние, тракийците, най-добре знаем това. Затова и празнуваме пак и пак раждането на Христос – Спасителя на човека и Спасителя на човешкия род. Затова и повтаряме след Ва-

зова, народния писател, неговата молитва:

Дядо Господи, прости ме, моля ти се от душа, с ум и разум надари ме, да не мога да греша. Запази ми Ти сърцето от зли мисли и неща; всичко виждаш от небето, зло на мен недей праща. Дай на мама, дай на тате, здраве, сила и живот; мир, любов на всички братя

и добро на наш народ. Амин!

Скъпи тракийци, Тракийският женски съюз ви пожелава мир, радост и любов, късмет и благополучие.

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО! ЧЕСТИТА НОВА 2015 ГОДИНА!

Икона от 1870 г. от с. Срем край Тополовград. Странджанска иконописна школа. Съхранява се в Националния исторически музей.

Писмо до редакцията

СВЕТЛИНИ В МЪГЛАТА НАД ДУНАВА

Съпруга съм на наскоро починалия дългогодишен секретар на дружество „Тракия“ – град Русе. Няма да описвам болката, такава внезапна загуба – няма дума за нея. Но как да я преодолееш, как да продължиш?

И тук идва моментът да споделя – утеха намерих сред членовете на дружеството. Мили, топли, сърдечни хора са тракийци. Сред тях, сред живота им, сред сбирките, сред разнородните им мероприятия по-лесно се понася самотата и горестта.

Как да забравя пътуването до гр. Свищов. Първа спирка бе фолклорният фестивал „Ценово пее и танцува“. Представянето на нашата вокална група бе на високо професионално равнище. Сред китните дунавски полета звучи тракийската песен – мелодична, спокойна, нежна. Втора спирка – Свищов – красивият крайдунавски град, затихнал в смирието на своята вековна история. С това, което носиш в сърцето си, можеш да разбереш Алеко. Сам в мъката си, но наричащ себе си Щастливца.

Как да забравя пътуването до красивата местност Каран Върбовка, където песните на Тракия обраха овациите и първото място във фестивала там. Следват други все по-интересни, все по-български празници – Ден на народните будители, Ден на християнското семейство – прояви, стоп-

лящи сърцето и душата.

Но най-вълнуващото бе: празникът, организиран по случай 93 години от учредяване на Русенското тракийско дружество. Залата е малка, но сърцата много. Спомени, случки, събития. Разговорите не стихват. Сред нас е Мария Антонова – възстановителка и дългогодишна председателка на дружеството от началото на 90-те година на миналия век. Сред нас е и сегашната председателка на дружеството Геновева Божкова – тракийските събития ги връщат назад, но трябва да се гледа в настоящето, а и занаят. Сред нас са песните на Тракия. Вокалната група вече цели 15 години под вещата ръка на своя ръководил Марко Марков разнася славата и звучността на тракийските песни, пренесени във времето от нашите баби и майки. Пак в чест на тази годишна посетихме концерта на Руслан Мъйнов – гост на операта и русенци. Сред тях сме и ние, тракийците. Огледаш се – наоколо все свои хора, познати лица от дружеството.

Годината не е свършила, предстоят коледните и новогодишни празници, когато пак ще сме заедно.

А Дунава продължава да си тече в мъглата, понесъл мъгните си води, в душата ти става по-топло сред своите, за миг забравяш мъката и се заглеждаш в очите им – с теб сме, няма да те оставим... Това са тракийци!

Раличка Йосифова

Нашата читателка Софка Славова от Айтос ни изпрати рецепти, с които може да си припомним някои типично тракийски ястия. „С тия храни израснахме в многобройните тракийски семейства“, ни пише тя.

ЗА ПРАЗНИЧНАТА ТРАПЕЗА

ГЮЗЛЕМЕТА
Меси се твърдо тесто от брашно, вода, щипка сол и олио (мас), дели се на топки. Всяка топка се точи отделно. Пълни се със сирене, яйца и масло. Подгъва се от всички краища като плик за писмо. „Пликовете“ се пека на сач. Пече се на сач.

РЪТИ УШИ
Меси се тесто с щипка сол. Точи се един лист и се реже на квадратчета и в тях се слага сирене, после се прегъват на тригълник, който добре се притискава. Тези тригълници пускаме във вряща вода със щипка сол и ги вадим с дупчена лъжица. Заливаме ги с олио, в което има парченца хляб (джумерки). Ядат се със сок или айран.

ТРАКИЙСКА ПИТА С НАХУТЕНА МАЯ
Смила се една шепа нахут. Слага се в глинен съд и се залива с вряла вода. Завива се с вълнено чердже за 24 часа. Щом се появят отгоре гъбички, маята е готова. Тестото се замества с топла вода. Сипват се 5-6 с. л. брашно, щипка сол и 1 ч. л. захар. Готовото тесто се завива. След 15-16 ч. с готовата нахутена мая се замества с питката. Пече се на умерена фурна.

ТРАКИЙСКА БАНИЦА С ЛАПАД
Лапад (или спанак) половин кило; сирене – 200 г., 4 яйца и една чаена чаша олио
Точат се корите. В чаена чаша се сипва вода с щипка сол. Омесва се тестото, като дели се на топчета, които се точат отделно. Между корите се слага сместа от спанак, сиренето, яйцата, отгоре се изсипва олио. Горната кора се маже с яйце и се ръси с олио или топла мас. Пече се в умерена фурна. Наръсва с топла вода, като се извади от фурната.

Поздрав от карикатуриста Анатолий Станкулов

КОЙ Е ТОЗИ ДЯДО БЛАГО?

(СТОЯН РУСЕВ)

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

Любезний ми читателю – млад или стар, не се учудвай на въпроса ми от заглавието.

Отправлям го към теб и твоите деца или внуци, които предполагам ще прочетат с интерес гатанките и скороговорките на тази страница.

Истинското име на писателя е Стоян Стойков Русев. Роден е преди 150 години в странджанското село Заберново, а почина на 16 януари 1938 г. в София. От дете Стоян бил

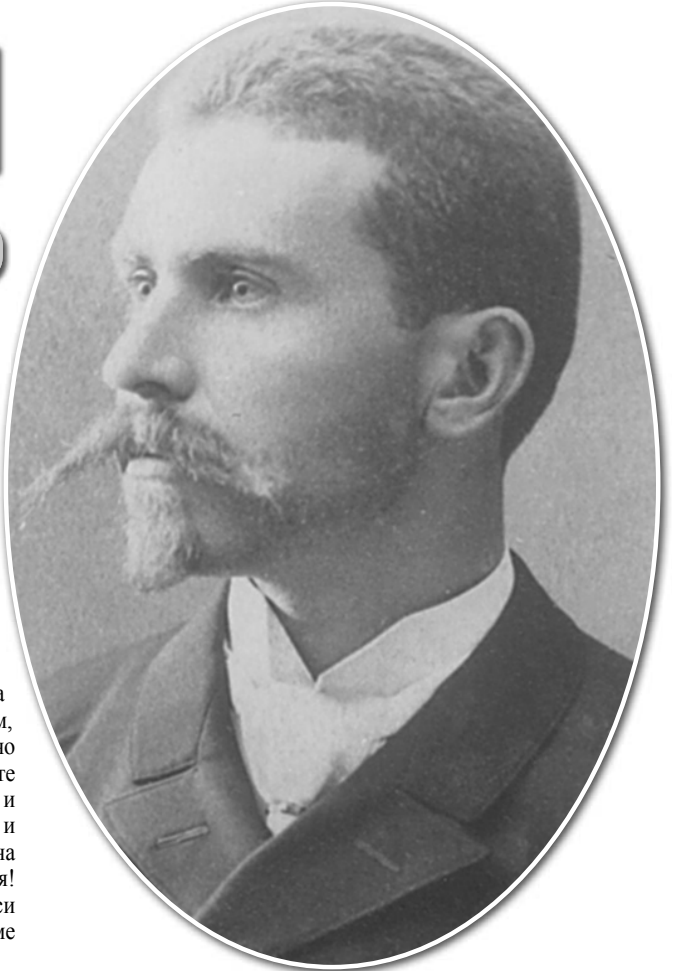
много ученлюбив, завършил гимназията в Сливен, а след това учил половин век децата на България!

Свързал отрано живота си с училището, Дядо Благо е посветил творчеството си на децата. Той пръв превежда и преразказва приказките на Братя Грим. Бил е редактор и издател на списание „Градинка“ (1894-1897), както и на първия детски литературен вестник „Славейче“ (1906-1910). Истински бисер между книжките, които е из-

дал, е сборникът му „Гатанките на Дядо Благо“ (1926, под редакцията на голямата поетеса Дора Габе). Писателят е автор още на много приказки, стихотворения, басни, поговорки и скороговорки, пръснати из детските вестничета и списания от онова време. В ръкописния отдел на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в София се съхраняват 4 тетрадки, в които изброих повече от 1600 гатанки. Той е ненадминат първомайстор на стихотворната гатанка в българската литература. Само че много от гатанките му се

възприемат като народни умотворения – предават се от уста на уста, от поколение на поколение както народните песни, без да се знаят техните автори.

Питам вас, драги ми читатели – баби и дядовци, майки и бащи, – знаете ли кой е авторът на творбите на тази страница? Сигурен съм, че ще вдигнете безпомощно ръце и ще ми кажете, че сте ги слушали от своите баби и дядовци, от своите майки и бащи... Такава е съдбата на безсмъртни произведения! Пред Новата година да си спомним и да не забравяме Дядо Благо...

ФОТИ ФОЧИЯТА И МАГАРЕТО МУ

Имало едно време един нисък, но дебел човек. Приличал на бъчва. Наричали го Фоти Фочията. Той тежал над сто килограма, та мъчно можел да ходи пеш. Затова си купил магаре, което да язди.

Една сутрин оседлал магарето, възседнал го и минал през чаршията за лозето си.

Магарето вървяло и пышкало под тежестта на Фоти Фочията. Селяните, които ги срещали, поздравявали, позасмивали се и тихомълком ги отминавали.

Фоти запитал магарето си:

– Знаеш ли, защо всички минавачи първо ни поздравяват, а после се усмихват?

– Защо ли? – отвърнало му магарето. – Те поздравяват първо мене, като виждат какъв юнак съм щом те нося на гърба си, а след това се подсмиват на тебе, дето не те е срам да ме яздиш...

(Дума)

(Лъчите на слънцето)

(Роса)

Рисунките са на големия художник Вадим Лазаркевич

ПЕТЛЮ ПЕЕ

Петлю пее – кукуриго!
Бате Гиго, погледни го!
Като пее, весели ни,
песента му много чини.
Нека пее, бате Гиго,
наши петлю – кукуриго!
Тъй комуто сърце пее,
той във всичко ще успее.

ЩО Е ТО?

Пчели бели отвисоко прелетели,
топло слънце ги напекло и умрели.

/елиянижнѐ/

Свещи горят по полето,
на открито под небето;
вятър духа, не гаси ги,
слънце грее, не топи ги.

/Мниухарѐ/

Хитра Митра дългопаха,
няма срама, нито страха,
ходи, чисти в тъмни нощи,
курниците от кокошки.

/елияписиѐ/

СКОРОГОВОРКИ

Кръстю се кръсти, скръсти си Кръстю ръцете!

Дрът хрът в хралупа хъркаше.

Лазар рало провлече през Разложко равно поле.

Павел плява превява, превявай Павле плявата, пресявай Павле плявата.

Биволарю, биволарю, като биволарова, биволарова ненабиволарува ли се?

Лазар лази по поляна, трева гази до коляна.

Прода прежда приприда, припридай Продо преждата, допридай Продо преждата!

Под път пѐдпѐдък, над път пѐдпѐдък и на път пѐдпѐдък.

Бодлива крава през плет минава,
опашката ѝ отвън остава.

/пѐноч с еляѐѐ/

Дълг Димо без кости,
в облаците на гости.

/ѐѐѐѐѐ/

ЕЛЕНА ХРИСТОВА

ЖЕНИТЕ ТРАКИЙКИ – С ПО-ГОЛЕМИ АМБИЦИИ

На 14 декември 2014 г. новото ръководство на Тракийския женски съюз се събра в Стара Загора, за да обсъди бъдещата работа. Петра Мечева, почетна председателка на ТСЖ, откри заседанието. Основните насоки в дейността на съюза очерта неговата председателка Румяна Вълчева. Ген. Нонка Матова бе определена да отговаря за международната дейност и европроектите. Василка Ташкова пое ролата на научно-изследователската дейност. Стефка Костова се ангажира с об-

разованието и конкурсите, а Елена Алекова – с медийната политика на Съюза и проблемите на българите в Родопите.

Бяха поставени редица от наболелите въпроси. Взе се решение за активизиране на дейността на съществуващите клубове на жените тракийки по места и учредяването на нови, които да се включат със

свои приноси във всички прояви на национално и местно равнище. Обсъди се работата в Родопите и на други места в страната сред българите, изповядващи исляма, в новите условия на засилените се впоследствие тенденции за тяхното отродяване и обособяването им в етнос. Беше коментиран и проектът за паметен знак в

Аврен, където ТСЖ всяка година тачи паметта на 42 жени и деца, посечени заради верността си към род и вяра. Прие се решение за национален ученически конкурс „Капитан Петко Войвода – живот, посветен на свободата“, който да бъде организиран по инициатива на ТСЖ във връзка с 170-годишнината от рождението на Войводата.

Заседание на РАО „Тракия“

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов и Петра Мечева – председател на тракийското дружество „Одринска епопея“ и член на Централното ръководство на СТДБ участваха в разширеното заседание на Управителния съвет и работна среща на кметовете от РАО „Тракия“, което се състоя на 12 декември 2014 г. в „Парк-хотел Стара Загора“. В заседанието взе участие и делегация от Турция, включваща кметовете на Текирда, Кешан, Чорлу, Хайраболу, Визе и Пехливанкьой, с цел надграждане на сътрудничеството с Асоциацията на общини от Източна и Западна Тракия „ТРАКИЯ КЕНТ“.

УЧЕНИЧЕСКИ КОНКУРС

В регионалната библиотека „Захарий Княжески“ в Стара Загора се състоя Десетият регионален ученически конкурс. Този път той бе посветен на 170 годишнина от рождението на Капитан Петко Войвода и на 100 години от Първата световна война. Организатори на конкурса са регионалният инспекторат по образованието, тракийското дружество „Одринска епопея“, регионалната библиотека „Захарий Княжески“ и регионалният исторически музей – Стара Загора. Приветствие към участниците в конкурса поднесоха областният управител на Стара Загора и председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов. Председателката на тракийското дружество „Одринска Тракия“ Петра Мечева обяви награда-екскурзия до родното място на войводата Доганхисар и до Мароня, Гърция за всички ученици, посветили творбите си на Капитан Петко Войвода. Пътуването ще се осъществи на 9 май 2015 г.

ПОЛОВИНАТА СЕВЕРНА ГЪРЦИЯ ГОВОРИ БЪЛГАРСКИ

Карта от диалектния атлас, изработен в Института за български език при БАН в София, бе приета като провокация от съседите. Гръцките медии публикуваха картата, според която в голяма част от Северна Гърция се говори български език, както е в действителност. Както съобщи вестник „Нов живот“ в Атина се гледало на нея като на провокация, особено като е направена от официален институт.

Картата на българските диалекти е създал екип от учени от Института за български език при Българската академия на науките и обхваща „цялата българска езикова територия“, включва и аудиозаписи. Проектът е реализиран с финансовата подкрепа на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Преди време известният гръцки композитор Стаматис Краунакис направи шокиращо за гръците изказване, че жителите на Северна Гърция говорят български език. В районите над град Ламия не разбират гръцки, казва композиторият. Гръцките медии атакуваха яростно Краунакис за „откритието“, което прави. Дори негови колеги споделиха, че той вече няма да изнася концерти в северна Гърция, няма да го пускат дори там.

В ЛОЗЕНГРАД ЩЕ БЪДЕ ВЪЗСТАНОВЕНА...

Продължение от 1-ва стр.

Населението на тази част на града е било основно българско. От черквата днес е запазена външната стена на южната ѝ част. Според проучените сведения в западната част към прилежащото към черквата голямо дворно място се е намирало българско училище. Това потвърждава в дипломната си работа „Немюсюлмански културни обекти в град Къркларели и област Къркларели“ на Баръш Топташ, представена пред Института за социални науки на Тракийския университет в Одрин през 2012 г.

От общината, която е приела идеята на българските тракийци, са предложени действия за реконструкция на черквата и училището и облагородяване на прилежащата ѝ част. Кметът Мехмед Кесимоглу отправя молба към българската страна да бъдат предоставени архивни снимки, документи, евентуално планове на черквата и намиращото се до нея училище, за да започне процесът на възстановяване.

Ясно е, че България трябва да подкрепи осъществяването на проекта за рес-

тавриране на българската черква в Лозенград, тъй като инициативата на кметството отчита историческите реалности и ще допринесе за познването и популяризирането на българското културно присъствие в района. Затова е нужно бързо да се събере и изпрати цялата налична информация за черквата и училището. От Националния исторически музей вече съобщиха, че са получили писмо от община Къркларели с такова искане. Трябва да се изпратят и специалисти

от България, които да обсъдят с турската страна възможностите за реконструиране на българския културно-исторически паметник. По всяка вероятност информация за черквата има и във Фондацията на Българската православна църква в Истанбул, която също трябва да се събере. Тракийската организация като инициатор ще вземе дейно участие както в тази предварителна работа, така и в дейността на бъдещото духовно средище. Още повече че има вече богат опит със стореното в черквите „Св.Георги“ и „Св.Константин и Елена“ в Одрин.

Според познавачи на българо-турското сътрудничество би било най-целесъобразно в прилежащата към черквата инфраструктура да се създаде информационен, културен и туристически център, средствата за което могат да бъдат набавени по линия на Програмата за трансгранично сътрудничество България-Турция за 2014–2020 г.

По този повод председателят на СТДБ г-н Красимир Премянов заяви, че СТДБ е удовлетворен от постигнатото и с всички сили на организацията и на нейните съставни звена ще се включат за успешното изпълнение на проекта.

Фасадата на черквата преди да я реставрират

Турция връща османския език в училищата

Турският президент Реджеп Ердоган обяви, че връща обучението по излезлия от употреба през 20-те години на ХХ век османски език, съобщи в „Хюрйет“. Според решенията на Националния съвет по образованието на Турция преподаването

му ще бъде задължително за религиозните училища и изборително за останалите учебни заведения.

Световните медии коментират, че държавният глава пристъпва към изпълнение на плановете си за възраждане славата и могъществото на Осман-

ската империя. Още повече, че той се набърка в разгорещения дебат дали в обучението в гимназиите да бъде включено и изучаването на отоманския език. По думите на Ердоган обучението ще го има „независимо какво се говори“ съобщи в „Ту-

дей, с Заман“. „Този език е символ на могъществото на предците ни. Вие сте тези, които трябва да въздигнете цивилизацията, която се срива. Този товар е на нашите рамене. Искате или не, този език ще се учи“, допълва Ердоган.

Честито!

Тракийското дружество „П. Киприлов“
1897 в град Айтос поздравява Тонка Пеева
Трухчева за юбилейната ѝ годишнина и
избирането ѝ за член на Националния съвет
на Тракийския женски съюз.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет
Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ,
Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)
IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0887 794 455; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67;
Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) – 0301/63 008;
Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) – 038/632 060; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40
Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

„Ние нашите си пеем, те – техните си...“

ДОЦ. Д-Р НАТАЛИЯ РАШКОВА

Фолклорната музика на върналите се в Ивайловградско малоазийски българи е подробно документирана в академичните музикални архиви още през 60-те години на ХХ в. Сравнителното изследване (направено от Николай Кауфман) на голямо количество малоазийски песни със съответни варианти от местните села и от цялата тракийска фолклорна област показва, че музикалните изменения за едно-две столетия живот в миграция са незначителни. Музикалният анализ на обредни песни (коледарски, лазарски, сватбени), записани в с. Горноселци, от което произлиза голяма част от малоазийското население, и обредни песенни мелодии на преселниците (в селата Орешино, Свирачи, Железари), доказва произхода им от общ мелодически първообраз. Поради добре известната консервативност на обредната песенност във фолклора мелодията почти не претърпяват промяна и развитие, съхраняват се в паметта на поколенията и се пренасят заедно с тях в местата на заселване. Оказва се, че мигрантската общност притежава възможност за стабилно съхранение на музикалната си култура. Очевидно в паралелното съжителство всяка етническа и локална група малоазийско население живее в собствената си музикална култура и не допуска навлизането на чужди елементи в нея. Въпреки че няколко поколения нямат живее в чуждо обкръжение, техният стар локален музикален репертоар не е бил повлиян.

При теренно проучване на селища с малоазийски преселници в Ивайловградско имах възможност да запиша музикални изпълнения и да получа информация от певци и инструменталисти, усвоили фолклорния репертоар на своите малоазийски селища. Някои от тях бяха родени в началото на ХХ в. в малоазийски български села – Коджабунар, Чаталтепе, Урумча, Мандър, Тъйбелен, а за други това бяха родните места на родителите им. Всички те имаха устойчива, запазена памет за принадлежност към специфична локална музикална традиция.

Интересен пример за консервативния характер на фолклорната им култура е начинът на съжителство на ремигранти, дошли от две отдалечени едно от друго български села в Мала Азия в с. Свирачи. На-

зовават се коджабунарци (от с. Коджабунар – някогашен санджак Балъкесир) и бовашерци (от с. Чаталтепе – кааза гр. Бовашехир (Бига), дн. вилает Чанаккале). Заселват се в две махали в село, напуснато от предишните си обитатели (турци и гърци). Двете групи заселници настояват твърде силно на различията помежду си в културен и социално-психологически план, описват конкретни отлици в битово отношение, начин на обличане, говорен диалект и др. Това обуславя първоначален период от няколко десетилетия, през които двете групи малоазийски преселници не допускат женитби помежду си, не се интегрират в изпълнение на обща селищна обредност (коледуване, лазаруване) и празничност. Правят поотделно и неделните си хоря на песен, тъй като са различни мелодията и песенният им репертоар. Тъкмо на хорото проличава постепенното свързване в някои прояви на селищния живот. Първоначално моминските хоря се играели поотделно на две места и ако дойде някой от другата махала, се е стигало до конфликти. Бовашерка разказва следното: „И те доуждат, и ний отиваме, ама първо са бяхтахме. Га додат тея момички – те додат на нашто хорю, ша ги набъхтём. Ний ша

Изследването на традиционната песенна култура на малоазийските българи откроява силната устойчивост на локалните ѝ форми и трайната невъзможност за проникване на музика „отвън“ – не само етнически чужда, но дори и от друг селищен произход в песенния фолклор. В процеса на миграция при преместването към нови територии в Мала Азия и основаването на компактни български села населението се придържа изцяло към фолклорните традиции на съответните селища, от които произхожда. Това е начин за съхранение на етнокултурната им идентичност в чужда среда, заобиколен от население с различен език, вяра, народност, култура.

В село Свирачи продължава да съществува самодейна женска певческа група с продължителна изпълнителска история (от 1963 г.). В проведеното от мен интервю през 1987 г. с тогавашната ръководителка на състава Здравка Кинева бе извлечена интересна информация за съчетаването на песенния музикален фолклор от двете малоазийски

В Ивайловградско бе спасена музикалната памет на малоазийските българи

раняваха паметта за своите музикални различия. Едно от обясненията за музикалното им оразличаване се корени в локалния произход отпреди преселването – тръгнали са от различни селища в България и са живели без контакт помежду си в Мала Азия.

Изследването на традиционната песенна култура на малоазийските българи откроява силната устойчивост на локалните ѝ форми и трайната невъзможност за проникване на музика „отвън“ – не само етнически чужда, но дори и от друг селищен произход в песенния фолклор. В процеса на миграция при преместването към нови територии в Мала Азия и основаването на компактни български села населението се придържа изцяло към фолклорните традиции на съответните селища, от които произхожда. Това е начин за съхранение на етнокултурната им идентичност в чужда среда, заобиколен от население с различен език, вяра, народност, култура.

В село Свирачи продължава да съществува самодейна женска певческа група с продължителна изпълнителска история (от 1963 г.). В проведеното от мен интервю през 1987 г. с тогавашната ръководителка на състава Здравка Кинева бе извлечена интересна информация за съчетаването на песенния музикален фолклор от двете малоазийски

селищни традиции. За да бъдат удовлетворени участниците в групата, продължаващи да се определят като коджабунарки и бовашерки, репертоарът им обхваща песни от двете малоазийски села. Това са хороводни, жътварски, седемкарски песни. В подготовените обреди за сценично представяне на фолклорни събори (Копривница, „Тракия пее и танцува“) – представяне на сватба от женската група и коледуване от мъжката група се ползват песни само от единия селищен цикъл (или коджабунарски, или бовашерски), без да ги смесват, като отчитат музикалните им различия. Песните са събирали от възрастни хора и винаги са държали на близостта до оригиналното изпълнение. Любопитен е начинът за възстановяване на характерния местен обред Лазаруване с кукла. Тъй като най-знаещата възрастна певица (родом от Чаталтепе) се затруднява да си припомни и да предаде целия лазарски ритуал с песенния цикъл, ръководителката на групата проучва обряда и лазарския

песенен репертоар в селото на произход – Горноселци, сравнява го с малоазийския, установява, че е сходен и го пресъздава с женската група – „по горноселския образец и каквото разказа баба Ирина“.

Вниманието към селищните малоазийски традиции и поддържането им от певческата група през 80-те години се проявява и в отношението към облеклото на певците. Цитат от разказа на ръководителката: „Костюмите шихме във Варна. Исках да са близо до оригинала и почти стана до оригинала. Бях занесла двата модела – бовашерския и коджабунарския. Престилките – тука ангажирахме една жена да ги изтъче – „игличината“ престилка, празнична. Имало е и други, около четири различни. Чорапите си оплитат по стари образци, от двата модела. Коджабунарските са по-накичени чорапите – с тричетири вида шарки и цветове; бовашерските – само две-три. Трябвало е да има „места папуци“ – като чехли. Накитите на главите взех от музея, били са събрани преди това. Имало

е подобраник, хундички спуснати, чучка – за повдигане. Коджабунарската е от коноп, като ръбче, очукани с вода, да станат стегнати. Бовашерската – от плат, увит с памучно парче на главата. Тестемел, горна дреха – сагя, риза. Върху сагята е имало бяла или черна грижка с украса. Носията е невестинска – моми не са носили чучки. Имат пафти – също булчински.“

Групата продължава и досега да поддържа местните музикалнофолклорни традиции. Песните се изпълняват в старинния стил на антифонно пеене – на две групи с отпяване, поддържа се местният репертоар. Съставът се измява и получава награди на събори и фестивали в цялата страна. Днес имат нови костюми, ушити по модела на коджабунарската женска носия.

Предаването на паметта за малоазийските музикални традиции продължава към младото поколение. Лазаруването с кукла се изпълнява с обхождане на домовете в селото и с изпълнение на обредни песни и хоря.

Носталгията по музикалното минало проличава и сред наследниците на старите малоазийски гайдари. Старите свирачи особено много ценят гайдите на малоазийските майстори – и заради звучността, и заради художествената украса (орнаментиката) на ручилото и гайдуницата. Харесват се и одринските гайди – с пониска звучност, по-удобни и леки за свирене. Изследваните музиканти владеят старинен стил на инструментално изпълнение, пренесен от заселниците в Мала Азия, поддържан, развиван и възврънат отново в българските земи. Направените звукозаписи на техни изпълнения съхраняват характерни малоазийски инструментални мелодии – Заешката, Джоката, Кършилама, Малоазийска ръченица и др. Свирачите демонстрират характерната за инструменталното изпълнение закономерност – по-активна музикална комуникация и разширен репертоар в сравнение с песенната култура. При сравнението между българските мелодии от Мала Азия и местните български мелодии в Ивайловградско музикантите утвърждават тяхното пълно сходство и неподатливост на чуждо влияние. Малоазийските мелодии са били заучавани и изпълнявани от по-младите селски музиканти, свирещи дори на модерния инструмент кларинет.

Преживели по свой начин превратностите на историята в личната си житейска съдба, малоазийските българи носят със себе си целостта на своята култура, част от която е техният музикален фолклор.